

วารสารวิชาการ อุตสาหกรรมศึกษา

URL : <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/jindedu/issue/archive>

วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559

JOURNAL OF INDUSTRIAL EDUCATION

FACULTY OF EDUCATION, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY Volume 10 No. 2 July – December 2016

การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมาตรฐานสากล

THE STUDY OF PROBLEMS AND NEEDS FOR DEVELOPING THE CURRICULUM IN THE COURSE OF RESEARCH AND KNOWLEDGE FORMATION JUNIOR STUDENTS IN WORLD-CLASS STANDARD SCHOOL

จินดารัตน์ แก้วพิกุล, ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ

Jindarat Kaewpikul, Prapansiri Susaorat

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Education, Srinakharinwirot University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากล และทำการสนทนากลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร แนวทางในการพัฒนาหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา ตามประเด็นการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการดำเนินงานในด้านต่างๆ ยังขาดความชัดเจน ยากต่อการนำมาปฏิบัติ ทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การวัดประเมินผลไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อการจัดการเรียนรู้ยังไม่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุผลตามเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จด้านผู้เรียนของโรงเรียนมาตรฐานสากล ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล จึงมีความต้องการที่จะให้มีการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้

จินดารัตน์ แก้วพิกุล, ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ
วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559 (46-55)

เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติจริง และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จด้านผู้เรียนของโรงเรียนมาตรฐานสากล

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร, โรงเรียนมาตรฐานสากล, วิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้

Abstract

The research was a qualitative research. The purpose of the research was to study problems and needs for developing the course of Research and Knowledge Formation in order to develop self-acquiring knowledge skills for junior students in world-class standard school. The researcher collected data by interviewing school administrators and focus-group teachers who have teaching-experience in the course of Research and Knowledge Formation in terms of demand for curriculum development, the development course, learning activities, instruction media, measurement, and evaluation. The main research finding is the indetermination of school operation that leads to the unclear implementation on learning development, measurement and its evaluation on the same standard. The students cannot achieve the goals and indicators of success. So, administrators and teachers in world-class standard school need to develop the course of Research and Knowledge Formation more clearly in order to effectively promote self-acquiring knowledge skills and practically achieve the goals and indicators of achievement for learners of world-class standard school.

Keywords: Curriculum Development, World-Class Standard School, Research and Knowledge Formation

บทนำ

สังคมโลกในยุคปัจจุบันเป็นสังคมในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันและความร่วมมือในระดับโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศภาคเศรษฐกิจบริการ ที่เน้นข้อมูล ความรู้ และนวัตกรรม ซึ่งส่งผลต่อการจัดการศึกษาที่ผลิตคนออกสู่สังคมโดยต้องผลิตคนตามความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนไปด้วยการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยต้องจัดให้ทันต่อสถานการณ์ของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และต้องมีนโยบายการศึกษาที่พร้อมจะรับมือกับโลกในอนาคต แนวคิดในการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปในหลายๆ ด้าน หลักสูตรในศตวรรษที่ 21 จะมุ่งพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะทั้งสามด้าน คือ มีทั้งความรู้ ทักษะการเรียนรู้การคิด และมีทักษะชีวิต โดยจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ที่กว้างขวางและลึกซึ้งในหลากหลายเรื่อง รวมทั้งมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถจำแนกแยกแยะข้อมูลที่น่าเชื่อถือและไม่น่าเชื่อถือได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบ การคิดที่ดี ทั้งคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผลหรือมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีจิตแห่งความเคารพ มีจิตแห่งจริยธรรม เพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและของโลก สำหรับเนื้อหาในหลักสูตรจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีเครื่องมือในการนำไปสร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก โดยใช้วิธีการที่หลากหลายรวมทั้งใช้ไอซีที (ICT) เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ซึ่งในหลักสูตรต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมีการออกแบบสภาพแวดล้อมที่หลีกเลี่ยงการสอนแบบกลุ่มใหญ่ที่มีครูคอยกำกับไปสู่ การสร้างพื้นที่ของวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันซึ่งมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนรู้ จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนให้กลายเป็น สิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งจะเอื้อต่อการเรียนรู้แบบโครงงานหรือการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนมากกว่าการเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหา ส่วนการประเมินผลการเรียนจะมีการประเมินที่แปรเปลี่ยนได้โดยไม่ใช้การประเมินตามเงื่อนไขมาตรฐานเดียวกัน และมีการประเมินทั้งระดับบุคคลและทีมงาน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556) ดังนั้น หลักสูตรการเรียนการสอนต้องมีความเป็นสากลมากขึ้น โดยในประเทศไทยได้มีมาตรการเร่งด่วนในการยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากลก็คือการจัดโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลด้วยการให้โรงเรียนในโครงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบรรลุคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ความเป็นสากล (สำนักบริหารการมัธยมศึกษาตอนปลาย, กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) การจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างดีนั้นต้องมีกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการศึกษา ค้นคว้า พิสูจน์ ทดลอง ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และสร้างผลงานของตนเองออกมามีคุณภาพ การเรียนสมัยใหม่ต้องไม่ใช่แค่เพื่อให้ได้ความรู้แต่ต้องได้ทักษะ โดยการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือทำและคิดจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง (วิจารณ์ พานิช, 2555) การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาและค้นพบความรู้ ด้วยตนเองเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง (พจนา ทรัพย์สมาน, 2549) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง มีความสุขและภาคภูมิใจในตนเอง สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2555) จึงได้กำหนดให้โรงเรียนมาตรฐานสากลนำสาระการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Independent Study : IS) ซึ่งเป็นสาระที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระในประเด็นที่ตนสนใจ ไปจัดการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 สาระ ได้แก่ IS1- การศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (Research and Knowledge Formation) เป็นสาระที่มุ่งให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหา ตั้งสมมติฐาน ค้นคว้า แสวงหาความรู้ และฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ IS2- การสื่อสารและการนำเสนอ (Communication and Presentation) เป็นสาระที่มุ่งให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาวิธีการถ่ายทอดข้อมูลและองค์ความรู้ด้วยวิธีการนำเสนอที่เหมาะสม หลากหลายรูปแบบ และมีประสิทธิภาพ และ IS3- การนำองค์ความรู้ไปใช้บริการสังคม (Social Service Activity) เป็นสาระที่มุ่งให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติ หรือนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม เกิดบริการสาธารณะ (Public Service)

อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางดังกล่าว ที่ให้สถานศึกษานำสาระการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (IS) ไปจัดการเรียนการสอน โดยการจัดทำรายวิชา ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบท วิสัยทัศน์และพัฒนาการของผู้เรียน ยังมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานหลายประการ ผลการจัดการเรียนรู้จึงไม่ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าไว้ ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองต่ำ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (IS1) ตลอดจนความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (IS1) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติจริง และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จด้านผู้เรียนของโรงเรียนมาตรฐานสากล

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ สำหรับพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมาตรฐานสากล

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้รายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ในโรงเรียนมาตรฐานสากล

2. ได้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นทักษะที่มีความสำคัญสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของผู้วิจัย ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน

ขอบเขตการวิจัย

ผู้เข้าร่วมวิจัย

1. ผู้เข้าร่วมวิจัยในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานในโรงเรียนมาตรฐานสากล อย่างน้อย 2 ปี ที่ยินดีเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 3 คน

2. ผู้เข้าร่วมวิจัยในการสนทนากลุ่ม คือ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ อย่างน้อย 1 ปี ในโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับมัธยมศึกษาที่ยินดีเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากล ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง

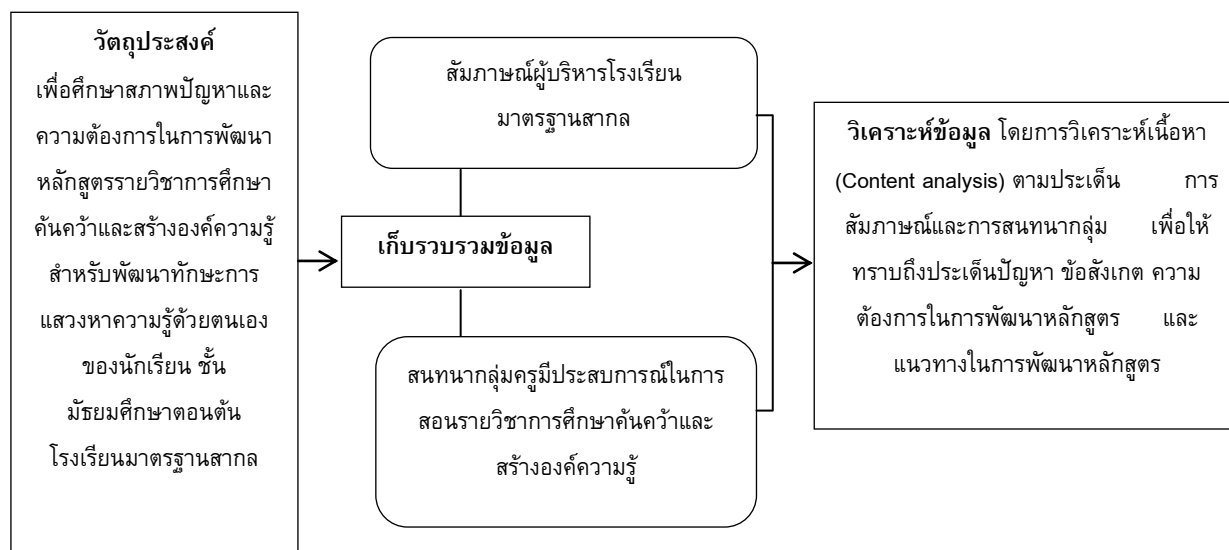
2. ประเด็นในการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหา ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากล เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

2. สนทนากลุ่มกับครูที่มีประสบการณ์ในการสอนรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร แนวทางในการพัฒนาหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาสาระ การจัดการเรียนรู้อัตนศึกษา การจัดการเรียนรู้อัตนศึกษา และการวัดประเมินผล

3. ตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงประเด็นปัญหา ข้อสังเกต ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร และแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

ภาพประกอบ 1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้อจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มมาสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยพิจารณาข้อมูลที่ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน หรือมีทิศทางเดียวกันมาสร้างเป็นข้อสรุป

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร

การจัดการเรียนรู้อัตนศึกษารายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (IS1) ในโรงเรียนมาตรฐานสากลที่ผ่านมาได้ดำเนินการตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแนวทางดังกล่าวยังขาดความชัดเจนในหลายๆ ด้าน ยกต่อการนำมาปฏิบัติ เพราะได้กำหนดเพียงคำอธิบายรายวิชาและ ผลการเรียนรู้เป็นกรอบกว้างๆ ให้ครูผู้สอนนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่นักเรียน การตีความจากเอกสารที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมอบให้สถานศึกษาแต่ละแห่งนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้อัตนศึกษาจึงเกิดการตีความที่แตกต่างกัน เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ส่งผลให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนรู้อัตนศึกษาต่างๆ มากมาย เช่น ครูไม่รู้ว่าจะต้องจัดการเรียนรู้อัตนศึกษาอย่างไร วิธีการวัดประเมินผลต้องวัดอย่างไร ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการสอนเป้าหมายของรายวิชานี้คืออะไร เป็นต้น

นอกจากนี้เมื่อโรงเรียนนำรายวิชาดังกล่าวมาจัดการเรียนการสอนโดยให้ครูผู้สอนกำหนดเนื้อหาสาระ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้เอง จึงทำให้เกิดความหลากหลายไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การวัดประเมินผลไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อการจัดการเรียนรู้ ยังไม่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุผลตามเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จด้านผู้เรียนของโรงเรียนมาตรฐานสากล

ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล จึงมีความต้องการที่จะให้มีการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (IS1) ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติจริง และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จด้านผู้เรียนของโรงเรียนมาตรฐานสากล ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

“...สพฐ. ควรมีหลักสูตรที่ชัดเจนมากกว่านี้ การกำหนดกรอบกว้างเกินไปทำให้แต่ละคนตีความได้ต่างกัน นำมาปฏิบัติได้ต่างกัน ครูแต่ละคนก็จะเลือกสอนตามที่ตัวเองถนัด ไม่ใช่การที่เด็กจะได้เลือกเรียนตามสิ่งที่ตนเองถนัด และสนใจ ซึ่งน่าจะไม่ตรงตามเป้าหมายของรายวิชานี้...”

(ครูผู้สอน. 22 เมษายน 2558: สนทนากลุ่ม)

“...ถ้ามีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จะทำให้ครูสามารถนำไปปฏิบัติได้ง่ายขึ้น และมีความเป็นเอกภาพมากยิ่งขึ้น...”

(ผู้บริหาร. 21 เมษายน 2558: สัมภาษณ์)

2. แนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (IS1) ควรดำเนินการโดยยึดตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากลตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด แล้วทำการพัฒนาหลักสูตรโดยการมีส่วนร่วมจากครูผู้มีส่วนรับผิดชอบการสอนในรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (IS1) ซึ่งจากการสนทนากลุ่มพบว่า รายวิชาดังกล่าว ส่วนใหญ่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม จำนวน 1.0 หน่วยกิต เป้าหมายของหลักสูตรควรมุ่งเน้น ไปที่การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพราะถือเป็นทักษะที่จะน่านักเรียนไปสู่การสรุปองค์ความรู้ต่างๆ ด้วยตนเอง และเป็นทักษะที่มีความจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกๆ รายวิชา โดยมีแนวทางการพัฒนาหลักสูตรตามองค์ประกอบดังต่อไปนี้

2.1 การกำหนดเนื้อหาสาระ

จากการสนทนากลุ่ม สามารถสรุปประเด็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระในรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (IS1) ว่าควรประกอบด้วยเนื้อหาในหัวข้อต่างๆ ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การเลือกหัวข้อเรื่องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การตั้งประเด็นปัญหา การกำหนดตัวแปร การตั้งสมมติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล การแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ง่ายๆ และการสรุปองค์ความรู้

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จากการสนทนากลุ่มพบว่า การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (IS1) ครูควรมีการสอนในส่วนเนื้อหาที่เป็นทฤษฎีควบคู่ไปกับการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยเน้นการใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้เรียนรู้ฝึกทักษะการสังเกตจากสิ่งใกล้ตัว มีการตั้งปัญหาเกี่ยวกับสิ่งที่สงสัยอยากรู้ จากนั้นตั้งสมมติฐานเพื่อนำไปสู่การหาคำตอบ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสอบถาม การสัมภาษณ์ มีการสืบค้นและแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน แล้วนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาวิเคราะห์ และสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อเผยแพร่ต่อไป ซึ่งสิ่งที่นักเรียนจะ

ศึกษาค้นคว้าต้องเป็นสิ่งตรงกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน นักเรียนจะต้องลงมือปฏิบัติจริง โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ

2.3 สื่อการจัดการเรียนรู้

จากการสนทนากลุ่มครูผู้สอนพบว่า สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (IS1) ควรจะมีความหลากหลายเพื่อให้ครอบคลุมกับสิ่งที่นักเรียนสนใจ ในส่วนของทฤษฎีควรจัดทำเป็นเอกสารประกอบการเรียน และใบงานกิจกรรมสำหรับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ล่วงหน้า นอกจากนี้ควรมีสื่อเทคโนโลยีต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต เพื่อให้นักเรียนได้ใช้ในการสืบค้นข้อมูลที่สนใจได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

2.4 การวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้าง องค์ความรู้ (IS1) ซึ่งเป็นรายวิชาที่นักเรียนต้องลงมือปฏิบัติจริงให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การวัดผลและประเมินผลจึงควรเป็นการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายให้มีทั้งการประเมินในรูปแบบเดี่ยวและกลุ่มตามลักษณะของงานหรือชิ้นงานที่ได้รับมอบหมาย ในส่วนของทฤษฎี ควรมีการประเมินโดยใช้แบบทดสอบ ที่ผ่านมาเนื่องจากขาดความชัดเจนในแนวทาง การจัดการเรียนการสอน ครูต่างคนต่างสอนตามวิธีการหรือความถนัดของตนเอง จึงมีวิธีการวัดผลและประเมินผลที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การวัดผลและประเมินผลในรายวิชาดังกล่าวขาดความเป็นมาตรฐานดังตัวอย่าง การสนทนากลุ่ม

“...ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมีความจำเป็นสำหรับนักเรียน เพราะเป็นพื้นฐานในการเรียนทุกรายวิชาและชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นคุณสมบัติของนักเรียน ในศตวรรษที่ 21 ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบ...”

(ครูผู้สอน. 22 เมษายน 2558: สนทนากลุ่ม)

“...สื่อเทคโนโลยีต่างๆ จะทำให้นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวาง...”

(ครูผู้สอน. 22 เมษายน 2558: สนทนากลุ่ม)

“...ควรมีการวัดและการประเมินผลโดยใช้แบบประเมินกระบวนการทำงานกลุ่ม เป็นหลัก ดูความคืบหน้าของกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบทุกขั้นตอน โดยครูผู้สอนสามารถวัดและประเมินผลนักเรียนตั้งแต่การ ตั้งประเด็นคำถามในเรื่องที่ตนสนใจ ตั้งสมมติฐานและให้เหตุผล ศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้เกี่ยวกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จนถึงสังเคราะห์และสรุปองค์ความรู้ อภิปรายผลและเปรียบเทียบเชื่อมโยงความรู้ได้...”

(ครูผู้สอน. 22 เมษายน 2558: สนทนากลุ่ม)

สรุปและอภิปรายผล

1. สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร

จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนการสอนรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (IS1) ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความชัดเจนในหลายๆ ด้าน ทำให้ยากต่อการนำมาปฏิบัติก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนรู้ต่างๆ มากมาย การวัดประเมินผลไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อการจัดการเรียนรู้ ยังไม่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุผลตามเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จด้านผู้เรียนของโรงเรียนมาตรฐานสากล ซึ่งสอดคล้องกับ กษัตริ์เดช พุ่มสาขา (2553: 153-163) ธนภณ บุญพลอย (2556: 92-101) และพรชชประเวศ สัตตบุษย์วรกุล (2557: 612) พบว่าในการจัดการเรียนรู้โรงเรียนยังขาดหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลที่ดีทำให้ไม่สามารถกำหนดแนวทางการปรับปรุงหลักสูตรโรงเรียนได้อย่างชัดเจน มี

จินดารัตน์ แก้วพิกุล, ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ
วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559 (46-55)

ปัญหาเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาเทียบเคียงมาตรฐานสากลทั้งการเพิ่มเป็นรายวิชาเพิ่มเติม การแบ่งหน่วยการเรียนรู้ การออกแบบ หน่วยการเรียนรู้ การวางแผน การจัดการเรียนรู้ รายงานการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ และไม่ทราบวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมกับเนื้อหาและธรรมชาติรายวิชา ประกอบกับความเข้าใจ ที่ไม่ตรงกันทำให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้อาศัยความรู้พื้นฐานของครูแต่ละคน ผลการจัดการเรียนรู้จึงไม่ประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าไว้ ผู้บริหารและครูผู้สอนจึงมีความต้องการที่จะให้มีการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (IS1) ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติจริง และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จด้านผู้เรียนของโรงเรียนมาตรฐานสากล

2. แนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (IS1) ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโดยการมีส่วนร่วมจากครูผู้ที่มีประสบการณ์สอนในรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (IS1) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รัตนะ บัวสน (2556: 279) ได้กล่าวว่า เทคนิควิจัยเชิงคุณภาพที่เหมาะสมสำหรับการนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาคือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบ มีส่วนร่วม โดยมีการกำหนดเนื้อหาสาระ ในหลักสูตรที่ประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การเลือกหัวข้อเรื่องในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การตั้งประเด็นปัญหา การกำหนดตัวแปร การตั้งสมมติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล การแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ อย่างง่าย และการสรุปองค์ความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เพอร์รินและมัมมี (Perrin & Mumme. 1998: 3) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองว่าเป็นวิชาที่ให้นักเรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระภายใต้การดูแลของครูที่ปรึกษา โดยผู้เรียนสามารถใช้ทักษะที่หลากหลายในการดำเนินการวิจัยมีการประยุกต์ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจสอบ เก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล รายงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักเรียนจะแสดงให้เห็นความสามารถของนักเรียนในการเลือกใช้ แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีที่หลากหลาย การเลือกรูปแบบรายงานที่เหมาะสม ทักษะ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และทักษะ การสื่อสาร

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรมีการสอนในส่วนเนื้อหาที่เป็นทฤษฎีควบคู่ไปกับการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เน้นการใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนรู้ โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ สื่อการจัดการเรียนรู้ ครูจะมีความหลากหลายเพื่อให้ครอบคลุมกับสิ่งที่นักเรียนสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556: 387) กล่าวว่า หลักสูตร ในศตวรรษที่ 21 จะมุ่งพัฒนาคนให้มีทั้งความรู้ ทักษะการเรียนรู้การคิด และมีทักษะชีวิต รวมทั้งมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สำหรับเนื้อหาในหลักสูตรจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีเครื่องมือในการนำไปสร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก การจัดการเรียนรู้ควรใช้วิธีการที่หลากหลายรวมทั้งใช้ไอซีที (ICT) เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ซึ่งในหลักสูตรต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมีการออกแบบสภาพแวดล้อมที่หลีกเลี่ยงการสอนแบบ กลุ่มใหญ่ที่มีครูคอยกำกับไปสู่การสร้างพื้นที่ของวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันซึ่งมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนรู้จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนให้กลายเป็นสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งจะเอื้อต่อการเรียนรู้แบบโครงงานหรือการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนมากกว่าการเรียนที่เน้นเนื้อหา

การวัดผลและประเมินผลเป็นการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายให้มีทั้งการประเมินในรูปแบบเดี่ยวและกลุ่มตามลักษณะของงานหรือชิ้นงานที่ได้รับมอบหมาย ในส่วนของทฤษฎีควรมีการประเมินโดยใช้แบบทดสอบ ซึ่งสอดคล้องกับ พจนา ทรัพย์สมาน (2549: 6) และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556: 387) ที่ได้กล่าวถึงการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ว่าควรใช้วิธีการที่หลากหลาย ยืดหยุ่น มีการประเมินทั้งระดับบุคคลและทีมงาน รวมทั้งเป็นการประเมินที่เปิดเผย

จินดารัตน์ แก้วพิกุล, ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ
วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559 (46-55)

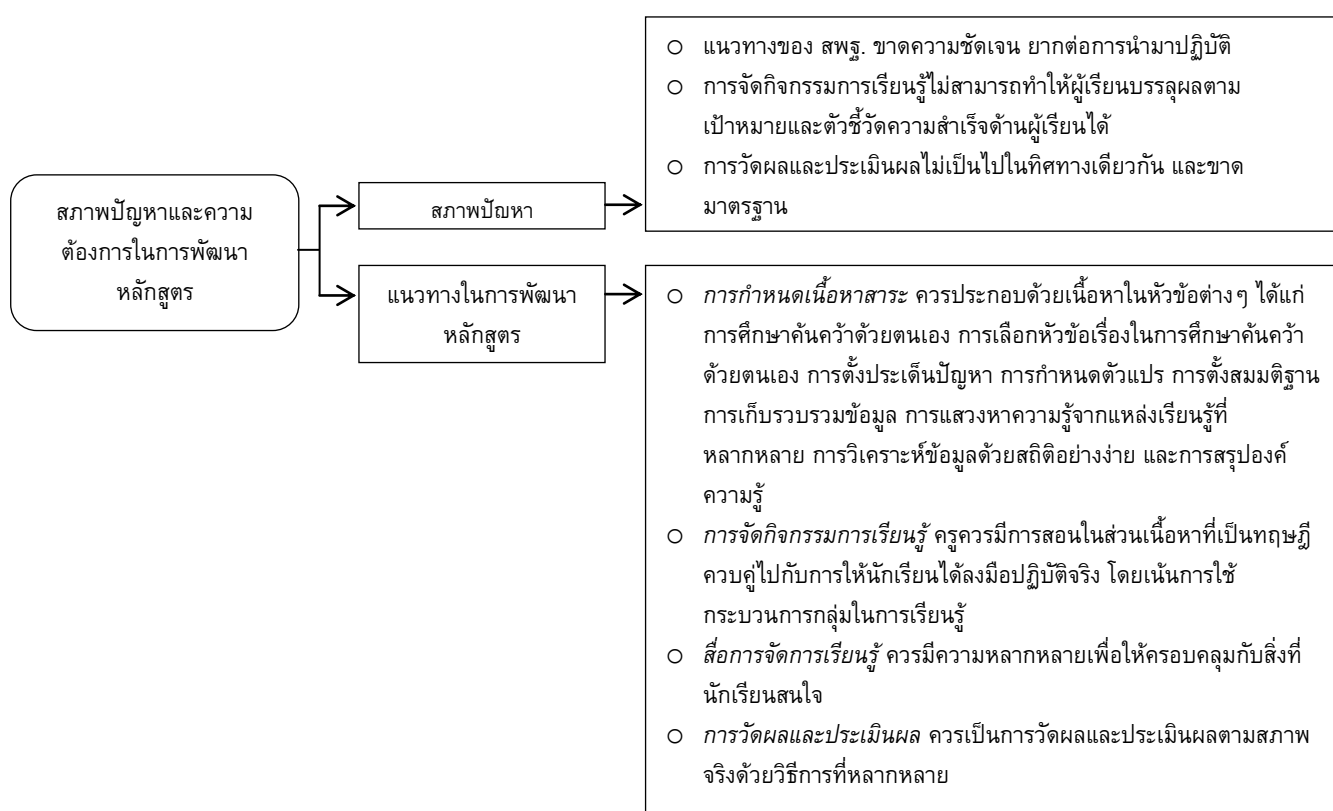
ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานในโรงเรียนมาตรฐานสากลตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความชัดเจนในหลายๆ ด้าน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้บริหาร ครูผู้สอน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนให้มีความเข้าใจในการดำเนินงานต่างๆ ในโรงเรียนมาตรฐานสากล ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายของโรงเรียนมาตรฐานสากล

ภาพประกอบ 2 แสดงผลการวิจัย

บรรณานุกรม

- กษิต์เดช พุ่มสาขา และคณะ. 2553. การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนสตรีอ่างทอง. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2557, จาก <http://www.sa.ac.th/web/index.php/2011-01-09-17-10-54/502-2012-04-23-05-56-43>.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2556. การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์.

จินดารัตน์ แก้วพิกุล, ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ
วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559 (46-55)

- ชนภณ บุญพลอย. 2556. การวิเคราะห์การรับรู้และศักยภาพของครูในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มุ่งสู่มาตรฐานสากล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พจนา ทรัพย์สมาน. 2549. การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพรประเวศ สัตตบุษย์วรกุล. 2557. การสังเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจและชีวิตจริงเพื่อระบุปัญหาและการแก้ไขการจัดการเรียนรู้ของครู ในโรงเรียนมาตรฐานสากล. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา. 9(2): 612 – 624.
- รัตนะ บัวสน. 2556. วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: วี.พรินทร์.
- วิจารณ์ พานิช. 2555. วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี- สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักบริหารการมัธยมศึกษาตอนปลาย, กระทรวงศึกษาธิการ. 2555. แนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Perrin, Lynn & Mumme, Debbie. 1998. Independent Study in Home Economics Teacher's Instructional Guide. Texas: Texas Education.